

HAMBURŠKA DEKLARACIJA O UČENJU ODRASLIH

V. CONFINTEA

UNESCO-va međunarodna konferencija o obrazovanju odraslih, Hamburg, 1997.

1. Mi, sudionici V. Međunarodne konferencije o obrazovanju odraslih, koji smo se našli u Hamburgu, slobodnom gradu Hanze, potvrđujemo da će samo razvoj usmjeren ka čovjeku i društvo koje sudjeluje u tom razvoju, koje se osniva na punom poštivanju ljudskih prava, dovesti do bitnog i pravednog razvoja. Zato je potrebno da i žene i muškarci obaviješteno i učinkovito sudjeluju u svim sferama života kako bi čovječanstvo moglo preživjeti i suočiti se s izazovima budućnosti.
2. Obrazovanje odraslih tako postaje više od prava; ono postaje ključ za dvadeset i prvo stoljeće. Ono je i posljedica aktivnog građanskog prava i stanje potpunog sudjelovanja u društvu. Ono je moćni koncept za njegovanje važnog ekološkog razvoja, za unapređenje demokracije, pravde, jednakosti spolova i znanstveni, društveni i ekonomski razvoj, za izgradnju svijeta u kojem će nasilni sukobi biti zamijenjeni dijalogom i kulturom mira koja će se osnivati na pravdi. Učenje odraslih može oblikovati identitet života i dati mu smisao. Učenje tijekom života podrazumijeva ponovno razmišljanje o sadržaju koji sadrži faktore kao što su dob, jednakost spolova, nemoć, jezik, kultura i ekonomska nejednakost.
3. Obrazovanje odraslih znači čitav niz trajnih procesa učenja, formalnih ili neformalnih, kod kojih ljudi koje društvo kojem pripadaju smatra odraslima razvijaju svoje sposobnosti, obogaćuju svoje znanje i usavršavaju svoju tehničku ili stručnu osposobljenost ili je usmjeruju u novom smjeru kako bi zadovoljili vlastite potrebe ili potrebe društva. Učenje u odrasloj osobi obuhvaća i formalnu i trajnu izobrazbu, neformalno učenje i čitav spektar neformalnog i slučajnog učenja, dostupnog u multikulturalnom društvu koje uči i u kojem se priznaju pristupi osnovani i na teoriji i na praksi.
4. Iako će sadržaj učenja odraslih i sadržaj obrazovanja kod djece i mladeži varirati u skladu s ekonomskim, društvenim i kulturnim kontekstom i potrebama ljudi koji žive u društvima u kojima se to učenje odvija i jedan i drugi važni su elementi nove vizije obrazovanja u kojem učenje zaista postaje učenje tijekom cijeloga života. Takvo poimanje učenja kao trajnog procesa tijekom života zahtijeva komplementarnost i kontinuitet. Potencijalni doprinos obrazovanja odraslih i kontinuiranog obrazovanja stvaranju informiranog i tolerantnog građanstva, kao i njihov doprinos ekonomskom i društvenom razvoju, unapređenju pismenosti, smanjenju siromaštva i očuvanju okoliša, golem je i trebao bi se dalje razvijati.
5. Ciljevi obrazovanja mladih i odraslih, shvaćeni kao proces koji traje cijeloga života su slijedeći: razvijanje autonomije i osjećaja dužnosti ljudi i zajednica kako bi se ojačala sposobnost suočavanja s transformacijama koje se događaju u ekonomiji, kulturi i u društvu kao cjelini, poboljšala koegzistencija, tolerancija te obaviješteno i kreativno sudjelovanje građana u njihovim sredinama i preuzimanje kontrole nad sudbinom kako bi se mogli suprotstaviti izazovima koji stoje ispred njih. Od posebne je važnosti da se pristupi učenju odraslih osnivaju na vlastitom ljudskom nasljeđu, kulturi, vrijednostima i prijašnjim iskustvima i da različiti načini primjene tih pristupa omogućuju i ohrabruju svakog građanina da aktivno sudjeluje i da ima svoje pravo glasa.

6. Ova Konferencija priznaje različitost političkih, ekonomskih i društvenih sustava i vlasti zemalja članica. U skladu s tom različitosti i radi osiguranja potpunog poštivanja ljudskih prava i fundamentalnih sloboda, ova Konferencija priznaje da će prema posebnim okolnostima zemalja članica odrediti mjere koje bi vlade mogle uvesti kako bi se što uspješnije ostvarili naši ciljevi.
7. Predstavnici vlada i organizacija koje sudjeluju na V. Međunarodnoj konferenciji o obrazovanju odraslih odlučili su zajedno istražiti potencijal i budućnost učenja u odrasloj dobi, koje je široko i dinamično zamišljeno u okviru učenja tijekom cijelog života.
8. Tijekom ovog desetljeća, obrazovanje odraslih doživjelo je bitne promjene i proširilo je svoj opseg i doseg. U društvima koja se osnivaju na znanju i koja se pojavljuju širom svijeta, obrazovanje odraslih i trajno obrazovanje postali su imperativ u zajednici i na radnom mjestu. Novi zahtjevi koje postavlja društvo i radna sredina očekuju od svakog pojedinca da nastavi obnavljati svoje znanje i vještine tijekom cijelog života. U srcu te transformacije nalazi se nova uloga države i pojava proširenih partnerstva koja se bave obrazovanjem odraslih u građanskom društvu. Država ostaje i dalje glavni faktor koji osigurava pravo na obrazovanje za sve, napose za najosjetljivije skupine društva, kao što su manjine i domaće stanovništvo, koja brine o sveukupnoj politici. U novom partnerstvu koje se javlja između javnog i privatnog sektora zajednice, proširena je uloga države. Ona ne samo da osigurava usluge obrazovanja odraslih nego je i savjetnik, financijer, nadzornik i ocjenjivač. Vlade i socijalni partneri moraju poduzeti potrebne mjere koje će potaći pojedince da izraze svoje težnje i potrebe za obrazovanjem i osigurati im pristup mogućnostima obrazovanja tijekom života. Unutar vlada, obrazovanje odraslih ne spada samo u domenu ministarstva obrazovanja, već su sva ministarstva uključena u poboljšanje učenja odraslih i bitna je suradnja između ministarstva. Štoviše, poslodavci, sindikati, nevladine organizacije i organizacije unutar zajednica te skupine domaćih ljudi i skupine žena sudjeluju i zajednički djeluju u stvaranju mogućnosti za trajno učenje i osiguravaju priznanja i potvrde.
9. Osnovno obrazovanje za sve znači da ljudi bez obzira na dob, imaju mogućnost da individualno ili kolektivno realiziraju svoj potencijal. To nije samo pravo, već i dužnost i odgovornost i prema drugima i prema društvu u cjelini. Bitno je da priznavanje prava na obrazovanje tijekom cijelog života bude praćeno mjerama za stvaranje uvjeta potrebnih da bi se ostvarilo to pravo. S izazovima dvadeset i prvog stoljeća ne mogu se nositi samo vlade, organizacije i institucije, već je potrebna mašta i genijalnost ljudi i njihovo potpuno i aktivno sudjelovanje u svakom aspektu života. Učenje u mladenačkoj i odrasloj dobi spada među glavne načine za znatno poboljšanje kreativnosti i produktivnosti u najširem smislu, a one su pak nužne za rješavanje kompleksnih i međusobno povezanih problema u svijetu punom brzih promjena, sve veće složenosti i rizika.
10. Novi koncept obrazovanja u mladenačkoj i odrasloj dobi predstavlja izazov postojećim praksama, jer je za njega potrebna učinkovita mreža unutar formalnih i neformalnih sustava, modernizacija i veća kreativnost i fleksibilnost. Na takve izazove treba odgovoriti novim pristupom obrazovanju odraslih unutar koncepta učenja tijekom cijeloga života. Na vladi, socijalnim partnerima i sponzorima je da se svojim nepristranim pokroviteljstvom pobrinu za propagiranje učenja korištenjem masovnih medija i oglašavanja na lokalnoj razini. Krajnji cilj trebao bi biti stvaranje društva koje uči i koje teži socijalnoj pravdi i općoj dobrobiti.

11. Pismenost odraslih. Pismenost, koja u širem smislu obuhvaća znanje i vještine koje su potrebne svima u svijetu brzih promjena, osnovno je ljudsko pravo. U svakom je društvu pismenost nužna vještina i na njoj se tijekom života temelje druge vještine. Milijuni ljudi, od kojih su većinom žene, nemaju mogućnost učenja i nedostaje im umijeća da ostvare to pravo. Izazov je omogućiti im to. A za to je potrebno stvoriti uvjete za učenje kroz osvještavanje i osposobljavanje. Pismenost je također katalizator za sudjelovanje u društvenim, kulturnim, političkim i ekonomskim aktivnostima, te za učenje tijekom cijeloga života. Mi prema tome težimo ka mogućnosti da svi ljudi svladaju i zadrže vještinu pisanja, da stvorimo u svim zemljama članicama pismeno okruženje koje će biti potpora usmenoj kulturi. Prema tome, od velike je važnosti omogućiti učenje svima, čak i nedostupnima i odbačenima. Konferencija pozdravlja inicijativu da desetljeće pismenosti započne 1998. u čast Paulo Freireu.
12. Priznavanje prava na obrazovanje i prava na učenje tijekom cijelog života sada je više nego nužno, jer to je pravo na pisanje i čitanje, pravo na postavljanje pitanja i analiziranje, pravo na pristup sredstvima i pravo na razvijanje i vježbanje individualnih i kolektivnih vještina i sposobnosti.
13. Integracija žena i njihovo osposobljavanje. Žene imaju pravo na jednake mogućnosti, a društvo pak ovisi o njihovom potpunom doprinosu u svim područjima rada i života. Politika učenja u mladenačkoj i odrasloj dobi trebala bi uzimati u obzir lokalnu kulturu i davati prioritet mogućnosti obrazovanja za sve žene, poštujući njihove različitosti i eliminirajući sve predrasude i stereotipe koji ograničavaju pristup učenju u mladenačkoj i odrasloj dobi i umanjuju dobrobit koja iz njih proizlazi. Neprihvatljiv je bilo kakav pokušaj ograničavanja prava žene na pismenost, obrazovanje i izobrazbu i treba poduzeti mjere za suzbijanje takvih pokušaja.
14. Kultura mira i obrazovanja za građanstvo i demokraciju. Jedan od glavnih izazova našeg doba jest ukidanje kulture nasilja i stvaranje kulture mira koja će se temeljiti na pravdi i toleranciji i u kojoj će dijalog, međusobno priznavanje i dogovaranje zamijeniti nasilje u domovima i u zajednicama, među narodima i državama.
15. Različitost i jednakost. Obrazovanje odraslih trebalo bi održavati bogatstvo kulturnih raznolikosti i poštivati tradicionalno znanje, znanje lokalnih ljudi i sistema učenja. Isto tako treba poštivati i primjenjivati pravo na učenje na materinjem jeziku. Obrazovanje odraslih suočava se s akutnim izazovom očuvanja i dokumentiranja usmene mudrosti u manjinskim skupinama, kod urođenika i nomadskih naroda. Interkulturalno obrazovanje trebalo bi poticati učenje između pojedinih kultura i o pojedinim kulturama kako bi ojačao mir, ljudska prava i temeljne slobode, demokracija, pravda, nezavisnost, koegzistencija i različitost.
16. Zdravlje. Zdravlje je osnovno ljudsko pravo. Ulaganje u obrazovanje su i ulaganja u zdravlje. Učenje tijekom cijelog života može bitno unaprijediti zdravlje i prevenciju bolesti. Obrazovanje odraslih nudi značajne mogućnosti svrsishodnog, pravednog i bitnog pristupa zdravstvenoj edukaciji.
17. Očuvanje okoliša. Obrazovanje za očuvanje okoliša trebalo bi biti trajan proces učenja tijekom cijeloga života, koji bi priznavao postojanje ekoloških problema unutar društveno-ekonomskih, političkih i kulturnih sredina. Ne može se zamisliti podnošljiva budućnost bez osvrta na odnos između problema okoliša i trenutačnih paradigmi razvoja. Obrazovanost odraslih o

okolišu igra važnu ulogu u osvješćivanju i mobiliziranju zajednica i onih koji odlučuju na akciju za zaštitu okoliša.

18. **Obrazovanje i kultura urođenika.** Urođenici i nomadski narodi imaju pravo pristupa svim razinama i oblicima obrazovanja koje nudi država. Njima se ne može zanijekati pravo na vlastitu kulturu i korištenje vlastitog jezika. Obrazovanje za urođenike i nomadske narode trebalo bi lingvistički i kulturno odgovarati njihovim potrebama i olakšati pristup daljnjem školovanju.
19. **Transformacija ekonomije.** Globalizacija, promjene u načinu proizvodnje, rastuća nezaposlenost i poteškoće u osiguravanju sigurnog života zahtijevaju aktivniju politiku prema radu i veća ulaganja u razvoj potrebnih vještina kako bi se ženama i muškarcima omogućilo sudjelovanje na tržištu rada i stjecanju dohotka.
20. **Pristup informacijama.** Razvoj novih informacija i komunikacijskih tehnologija donosi sa sobom novi rizik izoliranja skupina i pojedinaca, čak i poslovanja i iz društvene i radne okoline koji se ne mogu prilagoditi tom kontekstu. Jedna od uloga obrazovanja odraslih u budućnosti trebala bi prema tome biti smanjenje rizika o izolaciji, tako da informirano društvo ne izgubi iz vida ljudsku dimenziju.
21. **Starenje populacije.** U svijetu, više nego ikad prije, raste broj starih ljudi u odnosu na sveukupnu populaciju, i taj omjer se stalno povećava. Ti stariji ljudi mogu još mnogo pridonijeti razvoju društva. Prema tome, važno je pružiti im mogućnost učenja pod jednakim uvjetima i na adekvatan način. Njihove vještine i sposobnosti trebale bi se priznati, vrednovati i iskoristiti.
22. **U skladu s izjavom iz Salamanke (Salamanca),** trebalo bi poboljšati integraciju i pristup ljudi s invaliditetom. Invalidne osobe imaju pravo na jednake mogućnosti učenja koje priznaju njihove potrebe i odgovaraju njihovim obrazovnim potrebama i ciljevima, te adekvatnom tehnologijom slijede njihove posebne potrebe učenja.
23. **Moramo brzo djelovati da povećamo i jamčimo kako nacionalna i internacionalna ulaganja u obrazovanje mladih i odraslih,** tako i privatna sredstva i sredstva zajednice. Dnevni red za budućnost, koji smo prihvatili, usmjeren je k ostvarenju tog cilja.
24. **Obraćamo se UNESCO-u kao vodećoj organizaciji Ujedinjenih naroda da na polju obrazovanja odigra glavnu ulogu u promoviranju obrazovanja odraslih** koje čini integralni dio sistema učenja i da mobilizira pomoć svih partnera, naročito onih unutar sistema Ujedinjenih naroda, kako bi se Dnevni red za budućnost mogao primijeniti i kako bi se olakšalo pribavljanje službi potrebnih za pojačanje međunarodne koordinacije i kooperacije.
25. **Preporučamo UNESCO-u da potakne zemlje članice na prihvaćanje one politike i zakonodavstva** koje u obrazovnim programima ide na ruku invalidnim osobama i da imaju razumijevanja za kulturne, lingvističke, spolne i ekonomske različitosti.
26. **Svečano izjavljujemo da će sve strane pažljivo pratiti primjenu ove Deklaracije i Dnevnog reda za budućnost,** jasno razgraničavajući svoje odgovornosti i nadopunjavajući svoju međusobnu suradnju. Odlučni smo u zamisli da će doživotno učenje postati stvarnost od veće važnosti u dvadeset i prvom stoljeću. U tom smislu, posvećujemo se unapređenju kulture učenja kroz pokret "jedan sat učenja dnevno" i kroz Tjedan učenja u odrasloj dobi Ujedinjenih nacija.

27. Mi, koji smo se zajedno sastali u Hamburgu, uvjereni u potrebu učenja odraslih, obvezujemo se da će svim ženama i muškarcima biti dana mogućnost učenja tijekom cijeloga života. U tu ćemo svrhu sklopiti proširene saveze koji će mobilizirati i dijeliti sredstva kako bi učenje u odrasloj dobi postalo veselje, oruđe, pravo i zajednička odgovornost.